

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра теорії і філософії права

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Юридична техніка»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма / спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – варіативна

Рік набору – 2020

Викладачки – Биля-Сабадаш Ірина Олександрівна

доцентка кафедри теорії і філософії права, кандидатка юридичних наук,

доцентка;

Хаустова Марина Геннадіївна, доцентка кафедри теорії і філософії права,

кандидатка юридичних наук, доцентка

Харків – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Юридична техніка» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 15 с.

Розробник

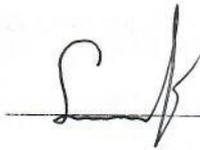
Биля-Сабадаш Ірина Олександрівна - доцентка кафедри теорії і філософії права,
кандидатка юридичних наук, доцентка,

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу,
докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри теорії і філософії права
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри _____

Петришин Олександр Віталійович

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Юридична техніка
Вид навчальної дисципліни	Варіативна
Викладач	Биля-Сабадаш Ірина Олександрівна, доцентка кафедри теорії і філософії права, кандидатка юридичних наук, доцентка; Хаустова Марина Геннадіївна, доцентка кафедри теорії і філософії права, кандидатка юридичних наук, доцентка.
Контактний телефон	057-704-92-72
E-mail	i.o.bylya-sabadash@nlu.edu.ua m.g.haustova@nlu.edu.ua
Консультації	Викладач перебуває на кафедрі відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій. Вул. Пушкінська, 77, ауд. 38.
Онлайн консультації	Ідентифікатор конференції Zoom: 769 3797 6053, код доступу: 6zHxEY

Анотація навчальної дисципліни

Юридичне техніка є одним з найбільш важливих елементів практичної професійної діяльності правника. Юридична техніка лежить в основі правового мислення юриста, визначає алгоритми (методики) здійснення відповідних видів професійної діяльності, (раціоналізує цю діяльність). Юридична техніка як сукупність певних прийомів, засобів, правил забезпечує високу якість правових актів. Але окрім суто інструментального (прикладного) значення юридична техніка відіграє і певне фундаментальне значення. Юридична техніка відноситься до досягнень світової цивілізації. Як правило, високому рівню розвитку правової системи відповідають й більш досконалі засоби створення, тлумачення, застосування, систематизації правових норм. Якісна юридична техніка сприяє визначеності, ефективності правового регулювання.

Складність поняття юридичної техніки полягає в тому, що ним потенційно може охоплюватися надзвичайно широкий спектр правових явищ. Адже кожне з правових явищ, як і право, як таке, може розглядатися в інструментальному плані як засіб досягнення найрізноманітніших цілей. Не випадково в науковій літературі під юридичною технікою розуміється (залежно від аспекту осмислення): професійна майстерність юриста; сукупність засобів і правил професійної юридичної діяльності; сукупність засобів і правил створення нормативно-правових актів або правових актів-документів різних видів; формальний вимір правової системи в цілому; складова і показник правової системи та правової культури суспільства; критерій якості нормативно-правового акта, системи нормативно-правових актів та інше.

В юридичній науці романо-германського правового простору традиційно юридична техніка розглядається перш за все як інструмент, який дозволяє надати досконалої правової форми певному правовому змісту. Теорія юридичної техніки тут розвивається передовсім як теорія законодавчої (або в ширшому значенні нормотворчої) техніки. І хоча останнім часом існує тенденція розширення поняття юридичної техніки за рахунок включення до нього більш широкого кола правових явищ, саме нормотворча (законодавча) техніка залишається ядром юридичної техніки. Саме ці особливості і зумовили формування змісту навчального курсу «Юридична техніка». У пропонованому курсі розглядаються питання особливостей та видів юридичної техніки; історія

виникнення, розвитку юридичної техніки та її наукового осмислення; змістовної характеристики універсальних засобів юридичної техніки, які складають основу будь-якого виду юридичної техніки; визначення поняття, особливостей, складу нормотворчої техніки та її значення на різних етапах нормотворчого процесу; інструментів, які сприяють високій якості нормативно-правових актів з точки зору їх відповідності вимогам юридичної техніки; особливостей техніки тлумачення правових актів, техніки юридичної аргументації, техніки складання індивідуально-правових договорів.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у студентів загальних знань про сутність, зміст, види юридичної техніки, її місце і значення в професійній юридичній діяльності та системі юридичного знання; основних умінь, навичок інших компетентностей щодо використання основних засобів і правил юридичної техніки в подальшій професійній діяльності в сфері національного, міжнародного публічного та приватного права.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань про юридичну техніку, найбільш важливі правила й засоби юридичної техніки;
- розуміння цінності юридичної техніки в контексті принципу правової визначеності і забезпечення належної якості юридичних документів;
- засвоєння сутності основних засобів юридичної техніки, які визначають специфіку юридичного мислення, застосовуються в практичній діяльності і формують зміст юридичних документів;
- оволодіння практичними навичками застосування правил і засобів юридичної техніки під час складання різних юридичних документів, їх тлумачення, упорядкування, а також критичного аналізу юридичних документів з точки зору їх відповідності юридико-технічним стандартам.

Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми. Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Теорія права», «Філософія права», «Порівняльне правознавство».

Кореквізити: «Юридична логіка», «Юридичне письмо», «Юридична аргументація».

Постреквізити: галузеві та міжгалузеві юридичні дисципліни; міжнародне публічне право; міжнародне приватне право.

Мова навчання – українська.

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН 1. Демонструвати знання і розуміння історичних аспектів формування юридичної техніки як явища і як частини юридичного знання; основних наукових підходів до її визначення, видів і структури.

РН 2. Визначати і пояснювати зв'язок юридичної техніки і формальної визначеності права; юридичної техніки і правового мислення та практичної юридичної діяльності; значення та функції юридичної техніки в юридичній практиці.

РН 3. Надавати загальну та видову характеристику юридичного документу, пояснювати значення юридичних документів в правовому регулюванні суспільних відносин.

РН 4. Демонструвати розуміння філологічних засобів і правил юридичної техніки, вміння застосовувати їх на практиці; здатність критично аналізувати філологічну основу документу.

PH 5. Надавати інструментальну характеристику символів (малюнки, схеми, графіки, цифри, математичні символи, зображення) як засобів вираження змісту юридичних документів.

PH 6. Демонструвати розуміння логічних засобів і правил юридичної техніки, уміння критично аналізувати логічну основу документу та самостійно формувати її.

PH 7. Аналізувати юридичну термінологію як ключовий елемент юридичної техніки, співвідношення і взаємодії юридичної термінології національних правових систем і юридичної термінології міжнародного права.

PH 8. Аналізувати принципи і прийоми структурування юридичного змісту, демонструвати вміння самостійно структурувати юридичні тексти, критично аналізувати структуру документу.

PH 9. Надавати змістовну характеристику таким спеціально-юридичним засобам юридичної техніки, як галузева типізація, юридична конструкція, юридична презумпція, юридична фікція

PH 10. Визначати особливості нормотворчої техніки, її види; особливості техніки імплементації норм міжнародного права.

PH 11. Надавати консультації щодо найбільш оптимальних побудови та викладення норм права у тексті нормативно-правового акту, способів формулювання норм права; особливостей формулювання норм міжнародного права, правил і засобів досягнення оптимального поєднання гнучкості та визначеності правового регулювання.

PH 12. Характеризувати техніку тлумачення права, особливості тлумачення міжнародно-правових договорів та демонструвати навички тлумачення правових актів.

PH 13. Демонструвати знання техніки юридичної аргументації (загальної і в окремих типах юридичних справ) та навички аргументації.

PH 14. Визначати особливості техніки складання індивідуально-правових договорів.

**Розклад занять з навчальної дисципліни
для студентів денної форми навчання***

Дата	Теми лекцій	Теми практичних занять	Теми самостійної роботи (есе або рефератів)
	1. Юридична техніка: доктринальний, історичний і практичний аспекти		
	2. Юридична техніка та об'єкти її впливу. Юридичні документи		
	3. Універсальні засоби юридичної техніки	1. Юридична техніка: доктринальний, історичний і практичний аспекти <i>Література: 4, 13, 18, 45, 55, 60, 68, 69</i>	Юридична техніка і формальна визначеність права;
	4. Нормотворча діяльність: поняття, методологічні засади, стадії	2. Юридична техніка та об'єкти її впливу. Юридичні документи <i>Література: 13, 16, 22, 36, 37.</i>	Юридична техніка як складова професіоналізму юриста

* Особливості тематичної структури навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

	5. Нормотворча техніка: поняття, види, склад. Значення на етапі підготовки до написання проекту нормативно-правового акту	3. Універсальні засоби юридичної техніки <i>Література:</i> 2, 10, 11, 13, 18, 19, 25, 31, 34, 41, 55, 56, 58, 64	Міжнародно-правові презумпції у сфері прав і свобод людини як засіб юридичної техніки
	6. Структура, мова, стиль нормативно-правових актів	4. Нормотворча діяльність: поняття, методологічні засади, стадії <i>Література:</i> 9, 13, 15, 22, 29, 30, 45, 47	Нормотворчість у міжнародному праві: поняття, особливості, види
	7. Спеціально-юридичні засоби нормотворчої техніки	5. Нормотворча техніка: поняття, види, склад. Значення на етапі підготовки до написання проекту нормативно-правового акту <i>Література:</i> 6, 13, 20, 22, 23, 26, 27, 30, 35, 43, 45, 47, 57, 59	Юридичне обґрунтування змісту нормпроекту з точки зору його відповідності міжнародним зобов'язанням держави
	8. Уніфікація та стандартизація правил нормотворчої техніки. Правова експертиза нормопроектів. Моніторинг законодавства	6. Структура, мова, стиль нормативно-правових актів. <i>Література:</i> 4, 5, 12, 23, 27, 30, 33, 52	Порівняльна характеристика стилю мови актів «м'якого» і актів «твердого» права
	9. Юридична техніка як складова реалізації права. Юридична техніка тлумачення правових актів	7. Спеціально-юридичні засоби нормотворчої техніки <i>Література:</i> 4-6, 13, 15, 18, 22, 30, 34, 35, 45, 51	Порівняльна характеристика формулювання нормативних положень в актах «м'якого» і актах «твердого» права
	10. Юридична аргументація: поняття, структура, історія розвитку і наукового осмислення	8. Уніфікація та стандартизація правил нормотворчої техніки. Правова експертиза нормопроектів. Моніторинг законодавства. <i>Література:</i> 8, 12, 13, 22, 48, 49, 52, 53, 61.	Міжнародний договір як об'єкт правового моніторингу
	11. Види юридичних аргументів і особливості юридичної аргументації в різних	9. Юридична техніка реалізації права і правозастосування. Концепції тлумачення	Ліберальний підхід до тлумачення в практиці Європейського Суду

	типах справ	права <i>Література: 1, 2, 13, 17, 24, 38, 39, 40, 50, 63, 67</i>	з прав людини
	12. Основи техніки складання індивідуально-правових договорів	10. Способи (методи) тлумачення права. <i>Література: 1, 13, 22, 24, 28, 40, 42, 46, 62</i>	Порівняльно-правовий спосіб тлумачення в практиці міжнародних судових органів
		11. Юридична аргументація: поняття, структура, історія розвитку і наукового осмислення <i>Література: 13, 21, 22, 31, 32</i>	
		12. Види юридичних аргументів і особливості юридичної аргументації в різних типах справ <i>Література: 1, 7, 22, 54, 66</i>	Характеристика форматів організації аргументаційного юридичного тексту (IREC, CREAC) на прикладі рішень Європейського суду з прав людини.
		13. Основи техніки складання індивідуально-правових договорів <i>Література: 14, 19, 25, 37, 44, 64, 65</i>	Види договорів міжнародного приватного права та особливості їх юридичної техніки

Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів здійснюється у таких формах:

- опрацювання нової наукової та навчальної літератури стосовно різних видів юридичної техніки;
- робота над кейсами;
- виконання практичних завдань, самотестування;
- аналіз якості юридичного документа з точки зору особливостей його юридичної техніки;
- аргументаційний аналіз юридичного документа;
- написання есе та рефератів;
- підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей;
- участь у конкурсах студентських наукових праць;
- підготовка дослідження (проекту) з вузької проблематики із подальшою його презентацією перед аудиторією;
- підготовка до практичних занять.

Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Література

1. Андрейків А. І. Тлумачення норм звичаєвого права у практиці міжнародних та національних судових установ // *Право. ua.* – 2016. – № 1. – С. 159 – 165.

2. Балтаджи П. М. Юридична мова правозастосовних актів: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. / П. М. Балтаджи. – Київ: Б. в., 2008. – 20 с.
3. Бержерон Р. Український посібник з нормопроєктування / Р. Бержерон. – К., 1999.
4. Биля І. О. Теоретичні основи використання нормотворчої техніки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / І. О. Биля. – Х., 2004. - 20 с.
5. Биля-Сабадаш І. О. Галузева типізація у професійній юридичній діяльності та правовому регулюванні суспільних відносин. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. № 6. С. 18 - 22.
6. Биля-Сабадаш І. О. Граматичне речення як основна мовна одиниця тексту нормативного правового акта. // Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 17. С. 10 - 20.
7. Биля-Сабадаш І. О. Експресивність у текстах юридичних документів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сері «Право». Вип. 59. Т. 1 С. 14 - 20.
8. Богачова Л. Л. Правова експертиза нормативно-правових актів як складник нормотворчого процесу. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 6. С. 12 - 15.
9. Богачова О. В. Законотворення: теоретико-прикладні аспекти. Кам'янець-Подільський: Рута, 2012. 448 с.
10. Брак Г.Л. Лінгвістичний аналіз тексту. – Львів: Світ, 1999. – 142 с.
11. Брілов С.Л. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові. Монографія. – Львів, Видавничий центр Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2004. – 520 с.
12. Васильєва Т. А. Как написать закон / Т. А. Васильева. – М.: Юрайт, 2017. – 176 с.
13. Велика українська юридична енциклопедія у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права. Х.: Право, 2017. 952 с.
14. Вороб'єва О. В. Составление договора: техника и приемы / О.В. Вороб'єва. – М.: Юрайт, 2017. – 221 с.
15. Гавердовский А. С. Имплементация норм международного права / А. С. Гавердовский. – К. : Вища школа, 1980. – 318 с.
16. Гиляка О. С. Юридичний документ: поняття, особливості, види. Дис. ...к.ю.н. Харків, 2017. 200с.
17. Гончаров В.В. Динамічне тлумачення юридичних норм / Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України / Редкол.: П.М. Рабінович (голов. ред.) та ін. Серія І.Дослідження та реферати. – Вип. 27. – Львів: СПОЛОМ, 2013. – 252 с.
18. Давыдова М. Л. Юридическая техника: проблемы теории и методологии: монография / М. Л. Давыдова. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2009. – 318 с. [<http://siberia-expert.com/works/Davydova.pdf>]
19. Джей Р. Как писать предложения и отчеты, которые приносят результаты / пер. с англ. – Минск: Амаффея, 1996. – 180 с.
20. Дзюбенко О. Юридична техніка відомчої нормотворчості в Україні: моног. / О. Дзюбенко. – К.: НікаНова, 2012. – 282 с.
21. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К.: Ваіте, 2016. – С. 247 – 285.
22. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. О. В. Петришина. - Харків: Право, 2020. 568 с.
23. Збірник тез лекцій з нормопроєктування. – К. : Мінюст України. Центр правов. реформи і законопр. робіт, 2005. – 159 с.
24. Зверев Є. О. Тлумачення міжнародних договорів національними судами: європейський досвід та українська практика. – К., 2015. – Дис. ... к.ю.н.: 12.00.01. –227с.
25. Зинсер У. Как писать хорошо. Классическое руководство по созданию нехудожественных текстов. – М.: Альпина Паблишер, 2016. – 292 с.

26. Кабрйяк Р. Кодификации / Пер. с фр. Л.В. Головки. – М.: Статут, 2007. – 476 с.
27. Кашанина Т. В. Юридическая техника в сфере частного права (Корпоративное и договорное нормотворчество): учеб. Пособие / Т. В. Кашанина. – М.: Норма, 2009. – 288 с.
28. Київєць О. В. Тлумачення міжнародних договорів // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 2. – С. 286–289.
29. Ковальський В. С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади / В. С. Ковальський, І. П. Кузінцев. – К.: Юрінком Інтер, 2005.
30. Кодифікація законодавства України: теорія, методологія, техніка / За заг. ред. О. І. Ющика. – К.: Парламентське вид-во, 2007. – 208 с.
31. Коен М., Нагель Э. Введение в логику и научный метод / пер. с англ. – Челябинск: Социум, 2010. – 655 с.
32. Козюбра М. І. Теорія юридичної аргументації: становлення, стан та перспективи у вітчизняній юриспруденції / М. І. Козюбра. – Режим доступу:
33. Коптєва О.О. Мультилінгвізм у праві міжнародних договорів // Право і безпека. – 2010. – № 2 (34). – С. 19 – 23.
34. Косович В. М. Оціночні поняття як засіб юридичної техніки: монографія / В. М. Косович. – Львів: Тріада-плюс, 2010. – 212 с.
35. Косович В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України: техніко-технологічні аспекти: монографія / В. М. Косович. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2015. – 568 с.
36. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування : посібник / А. В. Красницька. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К.: Парламентське вид-во, 2006. – С. 295.
37. Краснослободцева Н. К. Основы техники юридического письма: уч. пособие. – Саратов: Научная книга, 2009. – 150 с.
38. Кудрявцева Е. В. Как написать судебное решение / Е. В. Кудрявцева, Л. А. Прокудина. – М.: Юрайт, 2017. – 265 с.
39. Куйбіда Р., Сироїд Д. Посібник з написання судових рішень. К. 2013. 224 с.
40. Лукашук И. И., Лукашук О. И. Толкование норм международного права. – М.: NOTA VENE, 2002. – 160 с.
41. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види : монографія. – Х.: Права людини, 2015. – 277 с.
42. Малишев Б. В. Телеологічний спосіб тлумачення норм права: загальнотеоретичні аспекти / Адвокат. - 2011. - № 10. - С. 7-14. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2011_10_1
43. Медведева М. Особливості створення та застосування міжнародно-правових звичаєвих та договірних норм у галузі охорони навколишнього середовища // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. 2013. Вип. 1. С. 66-68
44. Мічурін Є. О. Техніка складання договорів. Науково-практичний посібник. – Х.: Юрsvіт, 2006. – 536 с.
45. Нашиц А. Правотворчество. Теория и законодательная техника. - М.: Прогресс, 1974. - 256 с.
46. Новітнє вчення про тлумачення правових актів: навч. посіб. з курсу тлумачення правових актів для суддів, що проходять підвищення кваліфікації, і кандидатів на посади суддів, що проходять спеціальну підготовку / В. Г. Ротань, І. Л. Самсін, А. Г. Ярема та ін. – Х.: Право, 2013. – 752 с.
47. Нормографія: теория и методология нормотворчества: уч.-мет. пособие / Под ред. Ю.Г. Арзамасова. – М.: Акад. Проект; Триста, 2007. – 560 с.
48. Огляд правил законодавчої техніки при викладенні норм міжнародного права та права ЄС. Досвід ФРН // Законотворчість. Проблеми гармонізації законодавства України з

- міжнародним та європ. правом : Зб. наук.-практ. мат. – К., 2005. – Вип. 4. – С. 116 – 124.
49. Онищук І. Методологічні принципи моніторингу нормативно-правових актів. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2016. Вип. 63. С. 10 - 17.
 50. Організація професійної діяльності юриста: теорія і практика: Пер. з 2-го англ. вида. К. : Знання, 2006. - 478 с.
 51. Пархоменко Н. М. Юридично-технічні засади гармонізації нормативних складових національних правових систем (окремі аспекти) / Н. М. Пархоменко // Матеріали круглого столу «зближення національних правових систем та їхня взаємодія з міжнародним правом» 14-15 вересня 2012 р. – Одеса : Астропринт. – 2012. – С. 56-64.
 52. Посібник з нормопроекування / За ред. К. Стефану та Х. Ксантакі. – Лондон, 2005. – 329 с.
 53. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки. Київ, 2018. 62 с.
 54. Практичний посібник з аргументації у справах щодо дискримінації. Рада Європи, 2015. 72 с.
 55. Проблемы юридической техники: Сборник статей / Под ред. д.ю.н. Баранова В.М. - Нижний Новгород, 2000. - 823 с.
 56. Проценко Г. П. Правнича лінгвістика : навч. посіб. / Г. П. Проценко та ін. ; за заг. ред. С.М. Гусарова. – К. : А.В.Паливода, 2010. – 312 с.
 57. Рабинович П. М. Юридическая техника законотворчества в Украине : общие проблемы / П. М. Рабинович // Журнал российского права. – 2000. – № 4. – С. 136 – 142.
 58. Рабинович П. М., Дудаш Т. І. Правнича мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика) // Вісн. НАПрНУ. – 2017. – № 1(88). – С. 17 – 29.
 59. Риндюк В.І. Законодавча техніка: поняття, форми, види, реалізація в Україні. Автореф. дис. ... к.ю.н. – К, 2008. – 20 с.
 60. Сандеуар П. Введение в право. – М., 1994 // URL: <http://www.vuzlib.net/beta3/html/1/16269>.
 61. Справочник по нормотворческой технике / пер. с нем. – 2-е изд., перераб. – М. : Изд-во БЕК, 2002.
 62. Трагнюк О. Я. Тлумачення міжнародних договорів: теорія і досвід європейських міжнародних судових органів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Олеся Янівна Трагнюк ; Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. – Х., 2003. – 20 с.
 63. Уварова О.О. Принципи права у правозастосуванні. Загальнотеоретична характеристика. – Х.: Мадрид, 2012. – 196 с.
 64. Филд А. Н. Правовые заключения в деловом обороте / пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 372 с
 65. Фокс Ч. Составление договоров: чему не учат студентов / пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 293 с.
 66. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. Київ, 2015. 208 с.
 67. Циппеліус Р. Юридична методологія / Р. Циппеліус ; пер. з нім. – К : Реферат, 2004. – 176 с.
 68. Шутак І. Д. Юридична техніка: навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І. Д. Шутак, І. І. Онищук. – Івано-Франківськ: Коло, 2013. – 496 с.
 69. Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання:[тези доп. та повід. учасн. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 вересня – 1 жовтня 2015 р.)] / за ред. проф. В. В. Комарова та І.Д. Шутака. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 178 с.

7.2. Інтернет-ресурси:

Організація об'єднаних націй – <http://www.un.org>
 Енциклопедія Британіка – <https://www.britannica.com>

Сайт міжнародного та транснаціонального права – <http://www.trans-lex.org>
 Юридичний факультет Оксфордського університету – <https://www.law.ox.ac.uk>
 Журнал зарубіжного законодавства та порівняльного правознавства –
<http://www.nbpublish.com/ilmag/>
 Юридичний факультет Токійського університету – <http://www.j.u-tokyo.ac.jp>
 Верховний Суд Великобританії – <https://www.supremecourt.uk>
 Європейський Суд з прав людини –
<http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr>
 Європейський парламент - <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>
 Верховна Рада України - <http://rada.gov.ua/>
 Єдиний державний реєстр судових рішень - <http://reyestr.court.gov.ua>

7.3. СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права теорії і філософії права.
[http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=227:zaha
 na-teoriia-derzhavy-i-prava&Itemid=151](http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=227:zaha%20na-teoriia-derzhavy-i-prava&Itemid=151)

7.4. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).

Вимоги викладача

Студенти повинні: регулярно відвідувати практичні заняття; систематично та активно працювати на лекційних і практичних заняттях; давати повну і ґрунтовну відповідь на питання; обґрунтувати свою точку зору при обговоренні доповіді; повно і переконливо наводити доводи при розв'язанні завдань; аналізувати норми права ЄС та відповідність йому національного права, здійснювати аналіз судової та правозастосовної практики; якісно виконувати письмові практичні завдання, контрольні та самостійні роботи. Практичні заняття, пропущені за поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Студентам *рекомендується:* брати участь у наукових конференціях; конкурсах наукових праць; роботі наукового гуртка з теорії права; написанні наукових статей; курсах, тренінгах, воркшопах з юридичної техніки, юридичного письма і юридичної аргументації.

Викладач *бере до уваги* інші навчальні та наукові здобутки студента, що підтверджені документально (грамоти, дипломи, сертифікати тощо).

Обов'язковою вимогою є дотримання студентами норм «Кодексу академічної етики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/files/norm_doc/kodeks_academichnoyi_etyky.pdf).

Викладач звертає особливу увагу на дотримання політики недопущення плагіату. У разі виявлення ознак порушення правил щодо недопущення плагіату або самостійності написання роботи може бути прийняте рішення про анулювання оцінки за роботу.

Присутність на лекційних та практичних заняття - обов'язкова. Під час як лекційних, так і практичних занять студенти мають право в будь який час ставити викладачеві запитання з відповідної теми та запрошуються брати активну участь у дискусії. Під час аудиторних занять прошу використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентації лекції, ведення конспектів лекцій та

відстеження потрібної інформації. В разі нагальної потреби можна виходити з аудиторії, не заважаючи при цьому викладачу та іншим студентам.

Контрольні заходи результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Юридична техніка» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування; виконання письмових завдань (аналіз нормативно-правових актів з точки зору їх відповідності правилам юридичної техніки; аналіз актів міжнародного права з точки зору особливостей юридичної техніки; аналіз юридичних документів з точки зору використаних методів і підходів тлумачення; аргументаційний аналіз рішення; виконання проектів юридичних документів; порівняльно-правовий аналіз документів з точки зору правового стилю); розв'язання практичних завдань або задач з метою формування навичок аналізу нормативної основи вирішення справи, юридичної кваліфікації обставин справи, формування і обґрунтування правової позиції тощо. За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка за кожен модуль – 30 балів), що включається до підсумкової оцінки знань.

Ці 30 балів розподіляються таким чином:

усні відповіді - від 0 до 15 балів;

письмові роботи - від 0 до 15 балів

Протягом семестру студенти виконують завдання для **самостійної роботи**: аналіз законів і проектів законів з точки зору юридичної техніки; написання есе; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей. Робота є індивідуальною та самостійною, а отже співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з дисципліни є залік, який виставляється за підсумками роботи впродовж семестру. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент отримує залік, становить 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Юридична техніка»:

Поточний контроль			Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	
Практичні заняття				залік	
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль №3	max	min	max
max	max	max			

30	30	30	10	60	100
----	----	----	----	----	-----

Критерії оцінювання з дисципліни «Юридична техніка»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті - усні відповіді	Max 15	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	13	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	11	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	9	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Поточний контроль на практичному занятті - письмові роботи	Max 15	Вільне володіння матеріалом, вміння використовувати його при виконанні письмової роботи; вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	13	В роботі вирішене основне завдання, але є деякі неточності у викладенні матеріалу, теоретичні знання в письмовій роботі застосовані не повною мірою.
	11	Робота виконана в цілому на задовільному рівні, але не приділена належна увага всім основним моментам. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	9	Основні теоретико-практичні завдання розв'язані поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	9	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.

	8	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні
	7	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	6	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Юридична техніка» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34